

פרדס קול למס. 109/ג'

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה גיוס ג'
י"ב בתמוז תשי"ד - 13.7.54, בטעה 16.15

ו.ה.

הנדבכים

- חברי הוועדה:
- י. גורי - היו"ר
 - ח. אריאב
 - ט. בז'ראנו
 - ס. גביחובסקי
 - א. הרצפלד
 - ח. למדן
 - א. סטופ
 - י. פורדר
 - א. ציזלינג
 - ט. קלמר
 - ח. רובין

המוזכרים:

ד. הורוביץ
ברך יוסף - מטעם מסדד המוצר
ד"ר קיטרון - מטעם מסדד המטפטים.

סדר הדין

המסך הדיון בהצעת חוק בנק ישראל

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

מעיף 13 (היושב-ראש קורא את המעיף).

היו"ר י. גורי: לא ברור לי ההיתר הניתן בטעיף קטן (2): להיות נציג הממשלה או הבנק במסדד ציבורי או בחברה שהסליטה עליה בידי הממשלה. זה יכול להתפרש גם כהשתתפות בהנהלת החברה לדטניט וכיטיקלים, למשל.

ד. הורוביץ: כמובן שאין זה בא בחשבון לגבי חברות כלכליות כגון דטניט וכיטיקלים, או חברת החשמל. לעומת זאת צריך להטמיר בידי הממשלה אפשרות למנות את נגיד הבנק כנציגה במוסדות הממסנים את פיתוח המדינה. הוראה כזאת קיימת גם בארצות הברית וגם במדינות אחרות. בתורכיה, למשל, נחקקה הלוואה מן הבנק הבינלאומי, והממשלה יסדה חברה סיוודת לטיפול בניצולו של סלווה זה למען כל ענפי המסך. אי אפשר לקבוע בחוק במפורט באיזו חברה יש רשות להשתתף ובאיזו חברה אין, ועל כן מטמירים בידי הממשלה את ההחלטה. יתכן עליה כי לא תקבל החלטה שאינה הולמת את תפקיד ומעמד הבנק.

היו"ר י. גורי: לדעתי החלק של המעיף המציין מה מסדד, הוא יותר מדי רחב. על ידי המלים "או תפקיד אחר",

מוסרם עליו כל פעילות שהיא, מפילו בליגה למען ידידות ישראל
עם איזו שהיא מדינה אחרת.

ח. רובינ: אני גם כן בדעה שהנגיד והמטבח לנגדי יכולים להיות
חברים באגודות טונות.

בסעיף (2) אני מציע להוסיף את המלים "או מוסד
כספי". כן אני חושב כי יש להוסיף בפרוט ההתרים את המלים "ולא
על מנת לקבל פרס", בסעיפים (2) ו-(3).

ג. הורוביץ: אני מוכן בהחלט לקבל זאת לגבי סעיף (3), אך
אין להניח שהוא יסכים להרצות במוסד אקדמאי ללא
תשלום, וגם המוסד עצמו לא יסכים לכך.

ח. רובינ: אני חושב שקיימת פרצה בענין ועדות מטלטליות.
המטלה תוכל לטנות את הנגיד ואת המטבח לנגיד
כאברים קבועים של ועדה קבועה ולסלק להם כמה מאות לירות ייצוג לחודש.

ד. הורוביץ: עד כה פועלות כל הועדות המטלטליות ללא כל שכר.
אינני מתנגד שיצוין במפורט גם כאן שלא ישולם
להם שכר.

ט. קלמר: אני מציע להעתיק את המלים "שלא על מנת לקבל פרס"
לסוף הסעיף, כך שיחול גם על הסעיף הקטן הנוגע
למטרה אקדמאית. אם לא יקבל שכר עבור זה, חזקה על הנגיד שלא יקדיש
יותר מדי מזמנו למטרה זו, אלא כל זמנו וכחו יהיו קודש לענייני הבנק.

ח. אריה: אני מציע למחוק את הרישום של הסעיף: "הנגיד והמטבח
לנגדי חייבים להקדיש את כל שעות עבודתם לענייני
הבנק", כי הפרוט של הסעיף סותר הקדמה זו ועושה אותה לסיזרת.

ד. הורוביץ: העתקנו את הנוסח הזה מן החוק של ציילון.
יתכן שיש לטנות את המלה "מטרה" ולכתוב
במקומה "תפקיד". יש ערך ידוע לאפשרות של מינוי הנגיד כפרופסור
באוניברסיטה, או להיפך. יש צורך למסור לנוער את הנסיון המצטבר,
ויש ליצור קשר חנוכי. ברור שזו לא תוכל להיות מטרה של כמה שעות ליום.

במידה הנגיד הוועדה מוציא גם סתירות אחרות בנוסח
הסעיף, מבקש את היועצים הפיננסיים ליישב אותן ברוב הדברים שהוסמכו.

ד"ר סיטרוין: בהמשך להצעתו של מר הורוביץ לכתוב בסעיף
13(2) "תפקיד" במקום "מטרה", אני רוצה להציע
לכתוב בסעיף קטן (3) במקום "או לטלא כל תפקיד מטלטלי" - "או לטלא
כל מטרה מטלטלית". ראשית אני חושב שעל ידי כך הכוונה ברורה יותר.
שנית, יש תקדים לכך בחוק מבקר המדינה. בסעיף 5(ב) של אותו חוק
נאמר כי מטרה למבקר המדינה לשמש בכל מטרה אחרת.

א. ציולינג: אני מציע להוסיף אחרי סעיף קטן () סעיף
קטן (5): "לטלא כל תפקיד, גם שלא בשכר".
אם לא כן, יוצא מן הנוסח שיתוקן לפי הצעת ד"ר סיטרוין סמוך יהיה
לו לטלא כל תפקיד שהוא, בטעה שאנו מעוניינים להגביל כל מטרה וכל תפקיד
פרט למה שהותר במפורט.

הינ"ר י. גורני: אני מציע לפרט רק מה מטרה, וכל השאר יהיה סותר.

(היושב-ראש קורא את הטעיה).

מעיה 14

למטסלה אין סמכות לגבי קביעת קצבות בטוח
מקרה, כך שלא תוכל לקבל סמכות זו גם במקרה

היו"ר י. גורני:

זה.

הכרונה היא להצמיד את מסכורת הנגיד ואת
הקיצבה לזאת המסרות הממשליות. במדעות אחרות
נקבע הדבר על ידי ראש המדינה, אך מאחר שלנטיה המדינה מצלנו אין
סמכויות מצועיות, הלכנו בדרך של אותן ארצות שסדרו סמכות זו למטסלה.

ד. הורוביץ:

לדעתי צריך להשתמש במונח הכללי "גמלאות" במקום
"קיצבה" שהוא מחד הפרוטי של "גמלאות".
לעצם העניין, אני מציע שזה יקבע בוועדת הכספים, כפי שתקבענה גם גמלאותיהם
של המלמי תפקידים אחרים.

ח. רובינ:

אני חושב כי על ידי כך שועדת הכספים
תקבע גם את מסכורת הנגיד וגם את הגימלא,

ה. גרינברג:

יש פסוק הרטת התפקיד.

אני מתנגד להצעות אלו, גם ססיבות טכניות.
לדעתי יש סכנה בריכוז יותר של עניינים בוועדת
הכספים. המצב הוא שמטפיקים בקטי לטפל בתקציבים במועדם בגלל שאר העניינים
הטופטים. לדעתי צריך לשמור את הוועדה ככל מיני תפקידים אדמיניסטרטיביים.

י. פורדר:

אני חושב שיש למסור את העניין למטסלה, שתקבע
את שכר הנגיד כשם שהיא קובעת שכרם של

מ. קלמ:

המלמי מסרות חשובות אחרות.

אני מציע להפריד בין עניין המסורת לעניין הגמלאות,
כי העניין השני צמוד לכללים עקרוניים.

א. הרצפלד:

המסכורות שבמסכות המטסלה לקבוע אותן, נקבעות
תוך משא ומתן עם אגוד עובדי המדינה. שאר
המסכורות נקבעות על ידי ועדת הכספים. אני חושב שהגיוני יותר לסייך
את מסכורתו של הנגיד לטוב הסני מאשר לסוג הראשון. ועדת הכספים
דנה ממילא במסכורת הטופטים, כך שיטנה ממילא המסורת לקביעת מסכורתם של
המלמי מסרות חשובות מיוחדות במדינה, שרצוי כי תהיינה בלתי תלויות.
זוהי לדעתי שיטה נכונה, כי היא מאפשרת פיקוח צבירי וגם עצמאות לבעלי
תפקידים אלה.

א. ציזלינג:

המטסלה אינה קטורה במעמדו של הנגיד. המטסלה
אינה יכולה בכלל לטפל בגימלאות, וזה צריך העניין
להישאר בידי ועדת הכספים. לעומת זאת צריכה המטסלה לקבוע את המסכורת
בהנחה לזו שמקבלים בעלי מסרות דומות אחרות.

ח. ארימב:

המטסלה הדעה שמסכורת הנגיד תיקבע על ידי המטסלה
ומילוי הגימלא על ידי ועדת הכספים. את רוצים
שועדת הכספים תקבע גם את מסכורתו, יש להציע מקון בחוק ולהוסיף משהו זה
לרשימת המסרות שהכנסת קובעת את מסכורת בעליהן והעבירה בעניין זה יפוי
כוח לוועדת הכספים.

היו"ר י. גורני:

(היו"ר קורא את הטעיה).

מעיה 15

עלי להקדים ולומר כי סני הטעיינים (3) ו-(4)
הם טעם מקובלים בכל הארצות. לעומת זאת סעיף
(1) קיים באורה דומה רק בגורבניה. לדעתנו צריכה להיות למטסלה אפשרות
להפסיק את כהונת הנגיד במקרה של חלוקי דעות עקרוניים, כי אם אפשרות

ד. הורוביץ:

כזו מינה גיבנת לה, היא עלולה לחפש כל מיני הדואים על מנת להיפטר
מן הנגיד או להביא אותו לידי הפטירה, ומצב כזה מינו רצוי
מבחינת בריאות היחסים הצבוריים. לכן לדעתי יש חשיבות רבה לטעיף
זה, אם כי בחירות רבות לא הוכנסו.

גם סעיף (2) מינו קיים במידות
מפותחות רבות, אך לעומת זאת קיים במידות נחשלות. בועדת החקירה שדנה
בחוק, היו הדעות מחולקות, אך הרוב היה בעד הסעיף.

ד"ר פיטרוב:
בעיה זו מופיעה גם בחוק נשי המדינה וגם
בחוק הטופסים. בשני המקרים נחתה סמכות
כזאת, אם בידי הכנסת ואם בידי ועדה סיוחלת. בחוק נשי המדינה נאמר:
"הכנסת רשאית להעביר את נשי המדינה מכהונתו אם היא פבורה ממחמת
המנהגות המדינה הולמת את מעמדו הנשי המדינה אין הוא רשוי לכהונתו".
בחוק הטופסים נאמר שיש בית דין מטעמי סוציאליזם שישן השופט רשוי להמשיך
התפקידו, יגיש את המסמכים מטעמו של בית הדין בשני נשי המדינה
והנשי העביר אותו מכהונתו.

ד. הורוביץ:
גבי מסכים שנוסח זה בהחלט יותר טוב מזה המוצע
כאן.

א. צולנינג:
גבי טעיף להוסיף ברישוי של הסעיף לאמר המלים
"על פי הפלצת המשלה", את המלים "שנסטרה לו
בכתב". כן גבי טעיף להוסיף עוד סעיף קטן (5): "ועדת הכספים של הכנסת
תבעה את פיטרוב". ברור שועדת הכספים אף פעם מינה עומדת בטחירה
פוליטית למשלה, אולם יכולים להיות סיבים שהמקרה המדלגנסרית
יכולה להיות שונה מן המקרה הלא-מדמיניסרטיבי.

י. פורטר:
המשלה החשובה היא שאלת הפיטרוב עקב חלוקי
דעות. גבי מוכן להמכים לכך מטעם שכל החוק מבוטל
על ריבונות אם שלה לעומת הנגיד. אם יהיה מקרה כזה, הענין יידון
ודאי גם בכנסת.

הי"ר י. גורן:
ע'ינו להודות כי המחוקק מינו יכול לרבות
מראש את כל המ ביט שעלולים להיוולד. לגבי
מקרה המדינה ומפילו לגבי הנשיא יש לכנסת סמכות להעבירו מתפקידו,
אם כי כמובן מפרוצדורה סיוחלת. לגבי חוק זה יש מקום לחפש שיווצר
מצב שמינו יכול בסעיפים מפורטים מלה, ואז לא יהיו כל המעשים בידי
המשלה או בידי הכנסת.

ב"ר פיטרוב:
ההבדל הוא שגם לגבי נשי המדינה וגם לגבי
מקרה המדינה, סמכות המינוי היא גם כן
בידי הכנסת. יש שתי אפשרויות: או שנותנים את הסמכות הזאת לפוסד
שהוא למעלה מכל חשד של אינטרסניות ואז הסמכות יכולה להיות כללית ביותר,
או שנותנים את סמכות הפיטרוב בידי הגוף המבצע ואז אין לתת אפשרות
של פוטורים ללא פרוט.

ד. הורוביץ:
יש בחוק זה התקדמות חשובה לגבי חוקים אחרים,
בכך שנתנת לממשלה הסמכות לטטר את הנגיד במקרה
של חלוקי דעות. עם זאת אין להגזים ולהפוך את הענין לפסוקי מדי, כמו
פיטרוב של פקיד טחם, ללא קביעת מינה מפורטת. חשוב גם מבחינה צבורית
שהיה ידוע מראש פוסד הנגיד. המשלה עומה מציעה זאת, ויש בכך נמוך
פרינציפיוני.

טעיף 16

(היושב-ראש קורא את הטעיף)

א. למדו:

לדעתי יש בטעיף זה תקדים שבני מעוררת עליו.
הכוונה מבטח ראוי, אך אין זה המקרה היחיד
שיש צורך להבטיח עצמות בעקבות תקדים זה יתחילו לבגוד דרישות שונות. בני טעיף שמטבח
תסולט לו שפירמין עד סוף תקופת ההגנה, אך להוסיף "כל עוד מינו
עובד במקום מאר".

ב. גו' ראובן:

לדעתי אין להעמיד את הנגיד בטבח כזה שמישהו
יכול לומר עליו שבכוונה מינו. אך כל סדרה
אחרת, או שלם יהיה ברור אם יש לו הכנסה פתית וכו'. זו
לא צריכה להיות שאלה כספית וגם אין לדעת בכך תקדים.

טעיף 17

(היושב-ראש קורא את הטעיף).

הינו"ר י. גורני:

בעקבות הניסוח של טעיף זה בני טעיף לפסקה
שהיה רצוי לכתוב בטעיף 15 במקום "על פי
המלצת המשלה" - "על פי הצעת המשלה".

טעיף 18

(היושב-ראש קורא את הטעיף)

הינו"ר י. גורני:

טעיף קטן (1) יהיון לפי הנוסח שהקבל
לבני טעיף קטן 15(2).

ג. ציתלינג:

ברצוני להוסיף לבני הטעיף הקודם שלדעתי
התפטרות הנגיד צריכה להיות טעונה הסכמת הושיא.
מעמדו של הנגיד מחייב התחשבות בקבלת או פיקבלת התפטרותו, כי יש
לצעד זה השפעה חשובה על המשק. מינוי יוצע במינוי מידה מובטח
הדבר על ידי גופה טעיף 17.

ד. קלמן:

טעיף 17 קובע שהוא יקבל גם להגה מסכורת,
רק אם הגייא הסכים להתפטרותו.

ה. גו' ראובן:

טעיף 17 בו רק לקבוע שבטקרה של התפטרות כתוצאה
מהלקי דעות יהיו לנגיד זכויות מיוחדות.
אין הוא גם להגביל את משך זכות התפטרות בכלל. אם רוצים לקבוע מייב
להתפטרות יש להכניס טעיף מיוחד, אך לפי דעתי אי אפשר להכריח את
לכהן בתפקיד מסויים בעל כורחו.

ו. קלמן:

גדה שקבל את מינויו מידי נשיא הסדינה מינו יכול
להתפטר כמו כל בעל חברה אחרת. הוא אריך לקבל
מיסוד לרף מידי מי שמינה אותו.

ז. גו' חובבי:

את הנגיד תפטר או המשלה טעונה אותו, צריכה
ועדת הכספים של הכנסת לפנות לקבל הודעה על
כך. בני טעיף להוסיף בסוף טעיף קטן 15(1) את הליים: "המשלה
הודיעה על כך לועדת הכספים של הכנסת".

ח. גורובני:

אין בשום מקום תקדים להגבלת זכותו של אדם
להתפטר.

א. הרצפלה:

לפי המקבל על הדעת שיהיה מקרה בו הנביד ירצה להתפטר, הממשלה תמליץ על כך ואילו הנטייה יתנגד. בכל זאת מבי חוצה כי יש לקבוע תקופה מתקבלת על הדעת בה יהיה עליו להמשיך לשלם תפקידו, עד שיימלא מזה סתמים פאר.

א.ה. מנופה:

לדעתי הוא צריך להמשיך בתפקידו עד שיתמנה נביד פחד.

ב. הנורוני:

זה מתקבל על הדעת.

הנ"ר י. גורני:

במקום סעיף 17 נוסף היה להוסיף לטעיף 16 סעיף משנה: "זכות זו שאורה לנביד גם אם יתפטר מן הסיבות המפורטות בסעיפי משנה (1) ו-(4) של סעיף 15".

פרק חמישי: ועדה מליצית - מליצת מליצית - מליצת מליצית

ו. הנורוני:

בכרה ניגש לדון בפרק שהוא היסודי ביותר בכל החוק, ראוי להקדים כמה הערות.

ראשית כל צריך להיות ברור מדוע כי בשום קונסטитуציה אינה יכולה להיות משהו מוחלט. קונסטитуציה היא מטבעה סובייקטיבית ולא אובייקטיבית. וכפי שהדגדג לגבי קונסטитуציות בדרך כלל, כך הוא גם לגבי קונסטитуציות של בנקים מרכזיים. אין זה מלא מילה אחת אומרים שחוק זה הוא העתקה של החוק הצרפתי. החיפוש העומד בבסיס רבים עד אשר הצענו לנוסח זה, והוא אינו בדעות שונות. האומרים שאמריקה, מקנדה ומקור המבצע פסקו לטובה ההשקפה שלנו, ואילו המוסחה של "בנק סוף מינגלנד" המציע לי חרות דעה המתנגדת להשקפה זו. זהו ענין ליסול צבורי מלחתי של כל בנק בהתאם לתנאים הכלכליים והאחרתיים הפירוואדים.

כמסר הבחנו הלעה זו בפני הועצה המיעוט לעניני בנקאות, התעוררו בה חלוקי דעות. הרוב היה בעד התמיכה הזאת, ואילו ד"ר ברט הסביר ביורה מאד ממשעעת את העמדה המתנגדת. מני הצעתי לוועדה הצעה מיטית שהיא לא תסבט דענה בענין זה, מאחר שאין המדובר כאן בענין בנקטי סמלי אלא בעניני מדיניות כלכלית ופיננסית גבוהה על רקע של יחסים צבוריים.

ברצוני להבהיר עוד בקודה. לדעתי מטעה הסם: בנק המלחתי, בנק מרכזי וכד'. האמת היא שמוסדות מלה מינס בנקים; הסם נוסף עדיין כשם המסורתי, היות ובשנת ה-19 הם התפתחו מתוך בנקים. בנק הינו מוסד המקבל פקודות מהצבור ונותן לו הלוואות. לתי פעולות שלו מסורות על הבנק המלחתי. זהו המסיר להכרזת כסף המסך במדינה בהתאם לצרכיה הכלכליים. רק באמצעות המדינה סמו מנוהג זה ונתנו לסוטר זה את הסם "פרדמל דיזרב בווארד". ענין המשרתי במדינה איננו ענין רק לבנקים, אור מיוחד לבנקים. ראשית, זהו כסף שיורדת המדינה. שנית, זהו כסף אותו מסקיעים מרות מלתי מסקידים. שלישית, זהו כסף המורדם לעסק ותלויים בו לא 25 בנקים מלה 1,700,000 תושבים. במך תלויה המלסקיביות של הזרמת אמצעים לענף מסקי זה מו יאר. זהו הית בעורקי המדינה. אין זה ענין ל-25 בנקים בלבד, מלא ענין למדינה כולה. מטום כך שומרים כל כך על סמכות הממשלה והמדינה בענינים מלה. לא יכול לקבוע מותם לא הבנק עצמו ולא הנביד, אלא המוסדות המביעים התלויים במוסדות המסוקקים.

אין כאן ויכוח על סמכויות הנביד. לפי חוק זה כסוף הנביד יותר מן המקובל במדינות אחרות. איסור הממשלה דרוס לגבי פעולות רבות שבאחרות מותרות יהול הנביד להחליט עליהן בעצמו.

הנגיד כפוף, מסילא, והשאלה היא לטי. בענין זה יכולות להיות שתי תפיסות. תפיסה אחת אומרת שבעניני מדיניות גבוהה יהיה כפוף לממשלה. באופן מעטי לא יעסקו בכך כל הסרים, אלא תהיה ועדה קטנה שהנגיד ישתתף בה ללא זכות הצבעה. באיטליה, למשל, יש ועדה מיניסטראלית המורכבת מסר האוצר, סר הכספים, סר החקלאות, וסר התעשייה וסר החוץ. הנגיד משתתף בישיבות הוועדה. תפקידו של הבנק הוא לבצע ולהוציא לפועל את החלטות הוועדה ולהיזק לפניה ניתוח של הבעיות המתעוררות. ועדה זו מטפלת לא רק בבעיות הרחבות של המדיניות הכספית, אלא גם בענינים בנקאיים טהורים: הרשאת בנקים חדשים, גובה התשלומים בעד שירותים בנקאיים, הגשת דוחים וכו'. מלבד זאת יש גם ועדה מיעצת. גם אנו הלבנו בדרך זו. לפי החוק שלנו אפשרית גם כן הקמת ועדה מטלתית על ידי העברת סמכויות, האפשרות השניה היא שיהיה "בוארד" בלתי תלוי. לפי השיטה השניה צריך לקבל את אישור הממשלה לגבי כל מקרה, כי לא יתכן שיהיו שתי רשויות, וגם מבחינה מעשית אי אפשר להעביר כל פעולה דרך שתי אינסטנציות. מסוים כך חייבת להיות הספעה גדולה של הממשלה בוועדה זו.

בעד התפיסה הגאה לידי ביטוי בחוק שלנו יש שלשה נמוקים: א. אם זוהי ועדה מטלתית, הרי אין הפרדה בין המדיניות הפיננסית-סובסידית ובין המדיניות הכלכלית. ב. הענין אינו יוצא מרשות הממשלה. הממשלה היא הקובעת, ואז הוועדה המיעצת יכולה להיות גוף מייצג של המסק ואין צורך ליצור בה רוב מטלתית. מובן שעל הנגיד להביא את כל דעות הוועדה המיעצת. ג. זהו הנימוק החשוב ביותר: בממשלה האינטרסים מופיעים בצורה מזוקקת יותר בתור אינטרסים אידאולוגיים. "בוארד" יורכב גם כן לפי הרוב פוליטי, אלא שם תהיה גם נציגות של אינטרסים כלכליים ממש - מבלי שאינטרסים אלה יהיו מוארים לאור האינטרס של כלל המדינה, כפי שעושים זאת הסרים - ואז הענין מטוכן מאד בטביל הבנק הממלכתי.

מצבו של הנגיד טוה בסני הסקרים, ואולי אף טוב יותר בהנהלה שהוא היושב-ראש שלה. לכן אין לנגיד אינטרס מיוחד בייצוג ההסקפה המתבטאה כאן. שנית, אי אפשר לטעון בשם המקובל בכל ארצות העולם, כי המקובל איננו אחיד, וגם אינו צריך להת אחיד. השאלה היא היכן הסמכות העליונה, ב"בוארד" או בממשלה. המומחים היו בחלקם בעד דעה זו ובחלקם בעד הדעה השניה. קבלתי חוות דעת שקולה מאד של מומחי הבנקים הגדולים של ארצות הברית ושל אנגליה, ודעותיהם של הראשונים סתרו את אלו של האחרונים.

כל הסעיפים הבאים טובבים מביב הציר של הביטה העקרונית: אם מחליטים על הנהלה מטלתית אין מקום להתנות באישור הממשלה, או שיוחלט על "בוארד" ואז יש צורך בכך. זהו ענין של מדיניות גבוהה שיש לראותו על רקע התנאים הכלכליים והיחסים הצבוריים בכל מדינה. אני תומך בתפיסה המתבטאה בהצעת חוק זו, ונתתי לכך את הנמוקים הנראים לי כחשובים.

פירוור:
אין חלוקי דעות ביני לבין סר הורביץ על כך שבענינים אלה יש הגדלים בגישה הנובעים מהערכה מעשית שונה לגבי התנאים הספציפיים של ארצנו והדרך הנראית כמתאימה להם ביותר.

הנמוק הראשון בגללו אני דורס הקמת "מונטרי בוארד" הוא, שנוכחתי כי בארץ זו מופעל בכל הענינים המכריעים לחץ בלתי טרוסן להסגת הכרעות כלכליות גורליות. לפי ההצעה המוצעת כאן ירוכז כל הלחץ על הנגיד. אם המלובר הוא על הגבלות באסדאי, למשל, אינני רוצה להסתפק בכך שיהיה מישהו המתנגד לדבר, אלא שהלאו שלו יחוסק גם על ידי איזה "מונטרי בוארד". סר הורביץ אמר אמנם שלפי התפיסה השניה לא יעמוד הנגיד לבד אלא יחד עם סר האוצר, סר המסחר והתעשייה ואפילו סר החוץ, אך לדעתי אין זה מתאים לתפקיד הבנק כפי שהוא נראה לי. מצד אחד איני רוצה לבטל את זכותה של הממשלה להכרעה

הסופית, אך מאידך אינני רוצה שהבנק יהיה מטרת הממשלה, הבנק הממלכתי הוא בחינת בנקאי של המוצר. אם נרכז את כל הסמכויות במסלול בהתאם לתפיסתו של מר הרוביץ, נמנה את הממשלה בתור בנקאי של עצמה, ואת זאת אני רוצה למנוע.

אין אני מוכן לקבל את גישתו של מר הרוביץ שבממשלה יש גישה אידאולוגית יותר, ואילו במציאות הנמוכה יותר שלנו, בולטים יותר האינטרסים. גם בממשלה יושבים אנשים המופיעים בתור נציגי אינטרסים, והם מביאים בחשבון שאריך יהיה לבחור בהם טוב. אין זה נכון כל כך לסערן במציאות שלנו שבממשלה שוררת אגירה אידאולוגית גרידה, והיא מסקיפה על האינטרסים הכלכליים מתוך מנוחה אולימפית וניחוח פילוסופי.

הנני חסיד של התייעצות אמיתית. אני מאמין בערכו של ויכוח מעמיק וכנה. לפעמים המצב כל כך עדין והשיקול כל כך מסובך, שאני למשל לא הייתי מוכן לקבל על עצמי תפקיד זה ללא אפטרות של התייעצות אמיתית. התייעצות אמיתית יכולה להיות רק ב"בוטורד" כזה.

אני חושב שנעשתה כאן שפיאה פסיכולוגית. אם רוצים באמת לשבת יחד עם אדם אחד בתור דוחף למאטבה, שותף לשיקול, שותף להכרעה ושותף לאחריות - צריך למצוא לשם כך את האדם הטוב ביותר מבחינה זו. אם הגישה היא לפי הקונסטיטוציה המוצעת כאן, הסיכויים הרבה יותר חלשים.

ברצוני להוסיף עוד נמוק להצדקת תפיסתי. אני לא הצעתי ליצור "בוטורד" בלתי תלוי או אפילו מנוגד לממשלה. הצעתי הרכב מסויים, לא כל כך מקרי. אמרתי שאני מציע את מר האוצר, שר המסחר והתעשייה ואולי גם שר החקלאות, ונוסף לכך אני מעוניין לנצל את נסיונם של בנקאים מוכרים בארץ, לא רק בתור ועדה מיעצת, אלא בתור הנהלה.

אם ישנה ועדה מיעצת, הנגיד אינו חבר בה. לא כן המצב אם ישנו "בוטורד".

ד. הרוביץ:

אחרי הסבריו של מר הרוביץ התחזקתי בתעתי שיש להקים הנהלה. אין אנו צריכים ללמוד מנסיונו של כל מיני מדינות; יש לנו בסיון של הבנק הראשון אצלנו: אין צדקה מתחלקת בפחות משלשה, וצריכים היו להסתתף בענין זה שבעה מטובי העיר.

ה. גויחובסקי:

מר הרוביץ אמר שאין הבנק הממלכתי אגין של הבנקים. לדעתי תלוי כל קיומו של הבנק באמון הציבור. הודות לאמונם של האזרחים בבנקים אפשר לקבל את הפקדונות המאפשרים לבנקים לפעול. אמונם של האזרחים בבנקים יהיה תלוי במדיניותו של הבנק הממלכתי, אלא כי הוא יקבע איזו רבית ישלם האוצר לבנקים, איזה אסראי יוכל לקבל וכו'. הוא יקבע את האקוידיות של כל בנק ויכוון את כל האסראי בארץ. הבנקים הם זרועותיו של הבנק הממלכתי לאיסוף הססף ולחלוקתו. לכן חשוב מאוד שהבנק הממלכתי יהנה מאמונו המלא של הציבור כולו. הציבור צריך לראות בו גוף יציב שאינו תלוי במצב רוחו המשתנה של שר זה או אחר. גם למען יציבות המטבע יש צורך בפורום יציב בלתי תלוי.

לפי הצעת חוק זו הנגיד הוא הבנקאי של הממשלה וקובע בזכותה. אומרים לי שיטנה ועדה מיעצת וגם מועצה מיעצת, אך תפקידך דומה לתפקידה של המועצה הכלכלית, שאין איש בציבור מתחשב בה, ואין איש במטק יודע או מעוניין לדעת מה בעסה בה. איזו פונקציה ממלאה המועצה הכלכלית במטק המדינה? מסתבר שזה גורלו של כל מוסד מיעץ, כל שנה אפשר להחליף את המיעצים, וכל חבר בגוף המיעץ יחשוש פן לא תמצאנה עצותיו חן בעיני הטלטון ולא ימונה גם בשנה הבאה. אך הממשלה, במצב הנוכחי של עומס עבודה, מוכשרת לנהל בנק כזה. אם היא בכל זאת תרצה לשמור לעצמה את הנהלת הבנק, יפחית הדבר בהרבה את אמון הציבור.

אם יוחלט על הרכבת הנהלה, היא גם כן תתמנה על ידי הממשלה. יהיו בה שר הממשלה, בנקאים ומנטי צבור. זה דבר מיוחד במינו, ויציב הרבה יותר. הנגיד יכול למלא את תפקידו ביעילות הרבה יותר גדולה אם הוא עומד בראש הנהלה. גם עוכו של הבנק עצמו יעלה ולא, זו תהיה ועדה מועצותיה הדבות של הממשלה, ולא בנק ישראל. לא יהיה כל ערך לאותה ועדה ומועצה. אינני יכול גם להבין מדוע אסור לחבר כנסת להיות חבר במחת סהן.

כדי להגדיל את סמכותו והשפעתו של הבנק, אני מציע שהממשלה תמנה הנהלה מורכבת מבאי כח הממשלה ובאי כח הצבור, ועל ידי כך יתחזק אמון של המסך בבנק ישראל.

ש. בן ראובן: קודם כל ברצוני לבקש את חברי הוועדה להתעלם מן העובדה שאנו מדברים על תפקיד הנגיד בשעה שידוע רבר מי ימלא תפקיד זה. נניח שאיננו יכולים למצוא אדם שכל הצבור רוחט לו ארון, או שיש לנו אדם כזה והוא אינו מוכן לקבל על עצמו את התפקיד. נניח שהמדובר עלי.

מר הורביץ פרט שתי הסקפות, ואפיתי סיעמוד גם על ההסקפה השלישית המתבטאה בעצם בחוק זה. התפיסה הראשונה שעמד עליה תומכת בבנק מרכזי בתור זרוע מטטלתית, מורגן מבצע של החלטות מטטלתיות. התפיסה השניה תומכת בבנק מרכזי עצמאי במידה רבה מאד, ככוח העומד מול הממשלה. הוא לא הזכיר את התפיסה השלישית הדוגלת במינוי איש אחד המרכז את כל העצמאות הזאת. חוק זה אינו מדבר על בנק מרכזי בעל מידה רחבה של עצמאות, כי אם על אדם אחד המקבל עצמאות זו. הייתי רוצה לראות כיצד הצבור היה מקבל אותי, למשל, בתור נציגו היחיד, אף על פי שאני אדם המיילב בעניני צבור אינטרסים מסויימים, אדם בעל עבר פוליטי-כלכלי. לאדם יחיד זה בא החוק לתת סמכויות דיקטטוריאליות, ואני שונא כל דבר שנוסף ממנו ריח של דיקטטורה. אין המצב ששתנה גם על ידי הקמת ועדה מיעצת, או על ידי כך שכמעט בכל סעיף כתוב "באישור הממשלה". אם הכוונה היא לאמצע את סמכויותיו על ידי הוועדה המיעצת, יש לתת לוועדה זו אפשרות לקחת חלק באחריות. חבר הכנסת גביחובסקי הטביר כבר שהו ערכה של ועדה מיעצת ללא שיתוף באחריות. אשר לחנאי של "אישור הממשלה", צדק מר הורביץ באמרו שיש לבחון כל דבר בהתאם לתנאי של הארץ, ומבחינה זו ידוע לנו יפה שלאישור הממשלה יש ערך מוגבל מאד. ועדות השרים השונות מורכבות בדרך כלל מאותם אנשים, ובוועדת שרים זו יהיו פחות או יותר השרים שהם כיום חברים במעדת השרים הכלכליים. אנשים אלה עמוסים כל כך בעבודתם, שאין הם מסוגלים להיכנס לפרטי הבעיות בקשר אליהן נדרש אישורם.

במידה ושמעתי עד כה דעות בענין זה, לא שמעתי עדיין דעה התומכת בריכוז הסמכויות ביד אחת. אני שומע שגם דעתו של ד"ר ברט מנוגדת לזו המובעת בחוק. כן הייתי רוצה שוועדת הכספים תשמע חוות דעת מטעם לשכת היעוץ הכלכלי של מר גאס.

כאשר מר הורביץ מעמיד מול התפיסה של בנק בתור זרוע מבצעת, את התפיסה של בנק עצמאי במידה רבה - נדמה לי גם בעקבות הויכוח בכנסת וגם בעקבות הויכוח כאן, שהדוג המכריע של האחרים נוטים לתפיסה של עצמאות רחבה לבנק. אולם כוונתם לבנק, ולא לנגיד. לכן אפשר לעשות אלימנטציה של התפיסה התומכת בבנק בתור זרוע מבצעת של הממשלה, ולרכז את הויכוח סביב הגוף שיהנה ממידת העצמאות המוצעת: נגיד, או "בוארד". מקובל לחשוב שהצעה זו באה בעקבות החוק שנתקבל בצ'יילון. אנמרים שבאותה ארץ היה קשה מיד למצוא יליד המקום שיתאים לתפקיד זה, ועל כן הביאו נגיד מאמריקה ונתנו לו סמכויות רחבות ביותר. ברוך השם אצלנו אי אפשר לסעון כלי אין למצוא אנשים מתאימים אפילו במספר המספיק להקמת "בוארד".

אני תוסך בהחלט בתפיסה התוסכת בהקמת
"בונדר", והייתי מיעץ טורכו את הדיונים שלנו בקריאה ראשונה
ראשית כל בנקודה זו, על סנת שנוכל להתאים לכך את כל הטעמים,
לטט כך אני מאיע שנשמע קודם כל דעותיהם של אנשים המכירים היטב
חומר זה, כלומר את ד"ר ברט ואת ד"ר לרמן. כן אני מאיע שנקבל
גם את חוות דעתה של הלשכה ליעוץ כלכלי. יתכן ולאחר טמיעת דבריהם
אלה ודיון בהם, נגיע למסקנה שיש לבטט את החוק על עקרון שונה
סזה.

היו"ר י. גורני:
סיכמנו כבר סד"ר ברט יוזמן. החלטנו לסיים
קודם את הקריאה הראשונה, כי יש להניח
סיהיו גם תוסכים להצעת הממשלה, ב' שמטילא צריך יהיה להכין נוסחים
טונים באם תהיינה הצעות אחרות.

המסך הדיון בישיבת סחר.
אני נועל את הישיבה.

הישיבה נועלה בשעה 19.15